

Fehérhímzés-változatok

A gazdag és erőteljesen színes népi hímzésanyagban a fehérhímzés általában nem jelentős, de megtalálható szinte minden magyar vidéken. Ezekből csupán egyes csoportjai emelkednek ki egyedi vonásaikkal, mint a boldogi vagy a hőveji fehérhímzés. Ma már idesorolhatjuk az elmúlt évtizedben felszínre hozott és összegyűjtött Csongrád megyei lyukhímzéseket is. E hímzés-típusokból maivá formált használati darabokat mutat be a Bartók Béla Művelődési Központ díszítőművész szakköre.

A készítőik hagyomány tisztelete óhatatlanul is Fél Edü hímzésekről és hímzők-ről alkotott gondolatait idézi fel és kapcsolja össze helyi tapasztalatainkkal. Szerinte a népi hímzőgyakorlatot 300—350 esztendőig követhetjük vissza a múltból fennmaradt emlékek nyomán. Már ezekben az első darabokban kétszen találjuk a hímzőeljárásokat, a kiforrt szerkesztésmódot, a mustragazdagságot, melyek alapján joggal tételezhetjük fel a darabok tévölábi múltját. Készítők, kivarrásuk asszonyi

munka, a népművészeti ágak közül az egyetlen műfaj, melyet a nők önállóan magukénak mondhatnak. Ezt viszont páratlanul magas szintre emelték, változatos-sá, sokrétűvé tették. Oly annyira sajátjuknak érezték, hogy sohasem lett belőlük vásári árucikk, sátorba vagy földre kirakott holmi.

A hímzés továbbadásának lépései olvashatók le a kiállítás anyagáról. Csongrád megye népi hímzések terén sohasem bővelkedett, csupán a kiemelkedően magas szintű vásárhelyi szórhímzést ismerete az ország. Így a 60-as évek körül sarjodó Csongrád megyei hímzőszakkörök más tájegységek hímzésmin-táin nőttek fel. Tíz éve annak, hogy megyénk szak-köröi a módszertani intézet kezdeményezésére dr. Kovács Józsefné személyében szakirányítást kaptak. A szakkörök életébe az ő sokrétű szakmai tudása, pedagógiai rátermettsége, a népi hímzés iránti rajongása, al-dozatkészsége vitt új len-dületet. Munkálkodása nyomán a két éves továbbképzéseken több mint 100 szak-kervezető szerezte meg a

Kiállítási napló

működési engedélyt és kapott egy életreszóló útmutatást. Azon igyekezete, hogy megyénk jellegzetes fehérhímzését felkutatassa és fel-elevenítse több segítő társra is talált. Köztük Langó Ist-vánnéra, aki az itt kiállító szakkör vezetője lassan egy évtizede.

Hagyományt tisztelő munkájuk nyomán eleinte a helyi és megyei kiállításokon jelentek meg a lyukakból, magasztóltsból, száröltéses vonalrajzból építkező must-rák és hódították meg a hí-mezni szeretők szívét, majd kezét. Az országos jelentő-ségű nyíregyházi kiállításra a 70-es évek végén tört be a „Csongrád megyei fehérhímzés”. A megye legjobb hímzőinek munkái itt nagy sikert értek el mustrák népszerűsítésében. Egy-két évvel belől a megye szakkör-erei ottanták a szebbnél szebb darabokat, melyekhez saját helységükben is gyűjtöttek mintákat. Vidékünkön e műfajban Apátfalva, Makó, Tápé hagyomány a legerő-teljesebb. Nem véletlen, hogy az itt kiállított darabokat gyakran fémjelzi az apát-falvi madár kecses alakja, hiszen a szakkör vezetője Apátfalván beleszületett és maig benne él a lyukhímzés-ekkel borított tisztaszoba világában. Ennek a már-már eltűnt világnak adóznak asszonyaink, amikor átmen-tik, maivá fogalmazzák elő-deik ágyterítőit, párnahaja-it, sublötterítőit, bélestaka-róit, jegykendőit és ingeit borító motívumokat. A gaz-dag örökséget nemsokára nyomtatásban is láthatjuk dr. Kovács Józsefné össze-állításában, bő rajzgyű-teménnyel.

Az átörökölt gyönyörű példái láthatjuk az otthonainkat díszítő terítőkon, párnahajakon és ünnepélyes alkalmakra is megfelelő női blúzokon. Ez a kiállítás mér-földök azoknak is, akik át-hímézték ezt az elmúlt két évtizedet és azoknak is aki-ket az itt látható fehérhím-zés-változatok hódítanak meg e hímzés gyakorlatának. Így menthetik majd ők is to-vább a régi mustrák sorát az utánuk következő gene-rációk számára.

T. Knofik Márta

Várszínház Kőszegen

Az idén ismét ösbemutató-val jelentkezik a községi Várszínház — ezúttal Nemeskürty István Hantjával ez takar című történelmi já-tékát mutatják be. A premi-er július 19-én lesz a Juri-sics vár belső udvarán. A tervek szerint kilenc alka-lommal mutatják be a drá-mát.

Holnaptól

Változás a négyes villamos vonalán

Holnap, csütörtökön reg-gel, a hajnali üzemkezdétkor fognak hozzá a Szegedi Köz-lekedési Vállalat négyes vil-lamosvonalán az egyik, a régebbi sín felújításához. Emiatt a forgalmat — a munkálatok első szakaszá-ban, várhatóan hat hétig — a Brüsszeli körút és a Ró-zsa utca között, a József Attila sugárúti szakaszon az újabb építési vágányra te-relik át. A járművek tehát ideiglenesen kitérős közle-kezős rendben járnak majd. Ez azt jelenti, hogy a 4/A és a 4-es jelzésű kocsikat köz-

Lakodalom volt a Kendergyári utcában

Újszegeden, a Kendergyá-ri utcában kivilágos kivir-radtig tartott a lakodalom. Összejöttek vagy százan a 13. szám alatti kertés kis házban. Két nap és két éj-szaka nem mozdult a ven-dégsereg. Az asztal mellől Etelkát sűrűn kérték táncra, de a férje, Domonkos Jó-zsef sem sokat üldögélt ezen a két napon. Etelka néni 82 éves, Józsi bácsi a 83. esztendejét tapossa. Eb-ben a korban az orvosok általában nem szoktak ilyen hosszú mulatozást ja-vasolni. No, de a Kender-gyári utcai nagy vigalom-nak az volt az oka, hogy 60. születésnapját ünnepel-ték házasságuknak. Ezért aztán „hétországba szóló” gyémántlakodalmat csaptak a ház udvarán.

Amikor a mulatságra megkaptam a meghívást, azon tündöttem, hogy a le-és felmenő ági rokonaim, barátaim, ismerőseim a köz-eljövőben vajon invitál-nak-e gyémántlakodalomba. A számomra ismeretlenség-ből felbukkanó Domonkos család meghívása azért is halott a meglepetés erejé-vel, mert akárhogy osztot-tam, szoroztam rokonaim, ismerőseim népes táborá-ban, hamar kiderítettem, a közeljövőben senki sem ül gyémántlakodalmat. Rohán-korban éltünk, gyorsan el-szaladnak egymás mellől a házastársak is, és nagy ese-ménynek számít, ha valahol megünneplik a 60. házassági évfordulót.

A nagy muri után először Etelka néni faggattam. Jó-zsi bácsi nem volt otthon, a lakodalmas lócsákat szá-lította el.

— Úgy kommandálták ne-kem a férjemet — kezdte a hosszú történetét a jó kedvű feleség. — Domaszéken lak-tam, odajött ki egyszer Jó-zsi, és nagyon megtetszett. Ő szegedi volt, és kéthóna-pos udvarlás után, megkér-te a kezemet. Azt mondta sem pénze, sem ideje utaz-gatni. Négy gyermekünk, két

Nagy László felvétele

Hatvan év házasságban

fiú és két lány született. En mindig csak itthon dol-goztam, a ház körül tettem-vettem. Szépen éltünk az urammal. Jó ember, nem kocsmás, sem szoknyabo-lond. Hál'istennek egészsé-gesek vagyunk mind a ket-ten, az uramnak néha fáj a lába. Hát ennyi történt velünk.

Etelka néni sok minden-ről mesélt, de én a nagy sztorira vártam, arra az életreceptre, ami ily hos-zzú ideig tartósította bol-dogságukat. Megmutatta az ajándékokat. Az egyik szo-ba tele lett velük. Mutatta az unokák képét, beszélt a konyhaművészetről, a ded-unkák egészségéről.

Végzőra érkezett haza Józsi bácsi. Kimelegedve, kipirulva jött a rakodástól. Őt is kérdeztem, szép tör-

téneteket mondott a meg-értésről, a béketúrásról.

— Amikor valamiért pö-rölt a feleségem, kimentem az udvarra levegőzni. Egész életemben kertészkedtem, most is van 700 négyszögöl-nyi szőlőm. Nem mondom, hogy nem veszekedtünk, de azért egyetértésben éltünk. Amikor az aranylakodalmat ültük, gyermekeim azt mondták, együtt ünnepeljük a gyémántlakodalmat is. Nem gondoltam volna, hogy ezt megérjük. A legnagyobb dolognak tartom, hogy egészségben, szeretetben fel-neveltük gyermekeinket. Nem is kívánhatunk volna többet az élettől.

— És a vaslakodalmat — vettem közbe.

Józsi bácsi nagyot neve-tett.

H. M.

Színe és visszája Papír, papír

Látom a MÉH átvevő-helyén, a Kálmány Lajos utcai pincében: megint rohamra indultak a diák-kok. Alig férünk a lejáró-ban, papírtekercs papírte-keres hátán. Oldalazva lépkedünk, tömör bajsza alatt hangtalanul fortyog az átvevő: irgalmatlan a rumli, el mikor szállítják. Az iskola ismét kített magáért, jószerivel egyet-len szervezhető bázisa a takarékoság hulladék-gyűjtés címmel aposztró-fálható folyamatos, ösz-társadalmi programjának. Nyugtát kell kérni, névre szólóan, és legalább tíz kilóra, a pénzt befizetni az osztályban — lássa hasznát a közösség.

Hónapokkal ezelőtt Bu-dán, a pasaréti villane-gyedben láttam egy vil-lanypóznára kiszögeezett fecni: diákok tanulmá-nyi kirándulásra gyűjte-nek, lépcsőházak takarítá-sát vállalják. Pontos cím, aláírta az osztályfőnök, érdeklődni a mellékelt jegyzetombon, sarkalnak leszakításával jelezhető az igény. Nemsoká az eljárás tetszett praktikusnak, ma-ga az akció is szerfölt. Hiszen azok a diákok,

akik e környék lakói, föl-tehetően legkevésbé szo-rulnak effajta gyűjtők-cióra, odahaza, gondolom, tanulmányi kirándulást mellényzebből fizet ki az apuka. Mégsem árt, ha ezek a gyerekek is mun-kával jutnak hozzá. Mi-ként a hulladékgyűjtés réyén például. Napjaink-ban, a tömegkommuniká-ció sebes évtizedében, a lakásokban alaposan föl-szaporodnak a kiolvasott sajtótermékek napi- vagy hetilapok, s bizony a föl-nöttek ónszántukból nem-igen fáradnak értékesíteni fillérékért. Tegyük hát a gyerekek! A sok-sok fil-lérből hasznos forintok nőnek, s ha valahol elkel a pénz, hát éppen az is-kolában, az osztályközös-ségekben igazán; tudják mire költeni.

Most már csak piciny-ke fazonigazítás kellene: jó lenne a hasonló akció-kat folyamatosá tenni, úgy rendszeresíteni, hogy ne kampányszerűen, egy-szerre történjék. Mert így „hol hopp, hol meg kopp”, vagy hogy nem győzik, máskor meg unat-koznak az átvevőhelye-ken.

Elmebajnokság

Elkigyózik jócskán a tévében Egri János vasár-napi fejtörőműsora, unni mégsem unja az ember. Pedig semmi kötelező lát-vány, háttérinjekció, moz-góképes kötőanyag. Egy-szerűen csak ülnek, és okosak. Túl azon, hogy a hasonló televíziós és egyéb műsorok rendelteté-süknél fogva ismeretter-jesztő funkciót hordoznak, ez a fajta „játék izgal-mával fölöntött ismeret-közlés, éppen a néző be-avatottságának mértékével nyeri el sajátosságos varáz-sát, hangulatát. Tetemre hív, lehet próbálkozni ki-nek-kinek odahaza, a kép-ernyő diszkrét magányá-ban, ingyen és bérment-ve, kockázat nélkül.

A nyilvánosságot válla-lók köre persze óhatatlan-ul szűk. Mármint azoké, akik kellő eséllyel vethet-nék magukat a küzdelem-be — mert rosthag kibic bizonyára akadna elég. Az arra érdemekes tekin-télyes hányadát viszont, gondolom, olyasfajta sze-

mérmesség is távoltartja, ami már a görög bölcse-lő Szókratészsel kimondat-ta: „annyit tudok, hogy semmit se tudok, de azt biztosan”. Itt ugyanis a „mindent tudok” tisztelet-parancsoló pimaszsága sem nélkülözhető, a tar-talmas mersz, amivel — szerencse híján — köny-nen fölsülhet az ember, s minél okosabb valaki, annál kínosabb a verse-nyeken kísértő memóri-a-zavar. Mégis, nekem ez a kackiás bátorságpróba tetszik igazán. Nyilvános kópíja, látványos, teszt-próbája nemzeti büszkesé-günknek: fejek, tehetsé-gek dolgában nagyhata-lom vagyunk. Elnézem ezeket a koponyákat, amint szorongva gubbasz-tanak a „villamoszék-ben”. Mindet szépnek lá-tom. Az eszük kiszépi-tőket, a tudásuk, az intel-lectusuk. Gribojedov sze-rint az ész bajjal jár. Azért akkor baj még-sincs, ha van...
Nikolényi István

Friss legyen

Nyári szállítási rend a tejiparban

A megre fordult időjá-ráshoz igazodva a tejipar-átért a nyári tejszállítási me-netrendre. Budapest 400 leg-forgalmasabb boltjába a haj-nali járatokat kiegészítve, kora délután is érkeznek friss tejjel újabb szállítmá-nyok az esti órákban vá-sárlók ellátására. A 300 ezer literes reggeli szállítást ily-módon további 200 ezer li-terrel egészítik ki. Nyolc-ven vidéki város összesen kétezer boltjában is álltattak

a napi kétszeri szállításra. A folyamatos utánpótlással az ipar és a kereskedelem igyekszik meggátolni, hogy a megre kényes tej hos-zzabb ideig álljon az üzle-tekben.

A többszöri kiszállítás csak az egyik megoldás a friss tej biztosítására. Újabb lehetőséget kínál az idén be-vezetett minőség szerinti át-vételi rendszer, amelynek alapján a tehenészeti telepe-ket jobb minőségű tej elő-állítására ösztönzi az ipar. Ennek nyomán már emel-kedett az első osztályú nyersanyag aránya. Több tejipari vállalatnál a kiváló minőségű tejet a többi el-különlítve kezelik, s ebből készítik a nem egy, hanem két napig is eltartható zacskós tejet. Miskolcon, Eger-ben, Zalaegerszegen, Nagy-kanizsán, Szekszárdon, Ka-pisváron és Szegeden ha-marosan megjelenik a 48 óráig eltartható zacskós tej; a kereskedelem és a tejipari üzemek most egyeztetik a gyártási-szállítási tervet. A hosszabb ideig eltartható tej-jel javítják a nyári ellá-tást.

Budapesten, a kelenföldi tejüzemben megkezdtek a feltartós, hét napig eltartható tej gyártásának elő-készítését. Finn gépsorokon hazai gyártmányú, féllite-res, különleges műanyag zacskóba töltik majd a te-jet. Ebből évente 15 millió liter jut majd a boltokba.

Továbbképzés

A Mezőgazdasági és Elei-mezőügyi Minisztérium ki-jelölt felsőfokú oktatási in-tézményeiben — agrártudo-mányi, kertészeti és állator-vos-tudományi egyetemeken, valamint főiskolákon — az 1984 őszi félévében szak-mérnöki, szakállatorvosi, il-letve szaküzem-mérnöki to-vábbképzés kezdődik. A Gö-döllői Agrártudományi Egye-temen a mezőgazdaság-tudo-mányi karon növényvédel-mi, az egyetem mezőgazda-sági gépészmérnöki karán pedig energiagazdasági, gép-javító, gépészeti, gépkeres-kedelmi és kenéstechnológiai szakmérnököket képeznek. A Keszthelyi Agrártudományi Egyetemen vállalatgazdasági, sertésenyésztési, növényvé-delmi és agrokémiai, ille-tve meliorációs oktatás kez-dődik. A Debreceni Agrár-tudományi Egyetemen vál-lalatgazdasági, talajerő-gaz-dálkodási, halászati, juhte-nyésztési és takarmánygaz-dálkodási témakörökben sze-rezhetnek újabb ismeret-eket a mérnökök. A Kerté-szeti Egyetem talajerő-gaz-dálkodási, hűtőipar-techno-lógiai, borászati és italtech-nológiai, táj- és környezet-védelmi tagozat indul. Az Ál-latorvostudományi Egyete-men szaporodásbiológiai szakállatorvosokat képeznek. Üzem-mérnök-továbbképzés kezdődik nyolc felsőoktatási intézményben, egyebek kö-zött munka- és üzemszer-vező, baromfienyésztő, zöld-ségtermelő és energiagazdál-kodási témakörökben.

A jelentkezéseket 1984. május-31-ig kell eljuttatni a felsőoktatási intézmények-hez.